

אמורים. הנוסח העברי של ספרו של לם משמש הוכחה חותכת לכך שניתן לתרגם ספר לועזי לעברית כך, שייקרא כאילו נכתב בשפתנו. בתוך תילי הגרסאות הלשוניות שמגישות לנו הוצ'

מנגד

את מי מנסים בעצם לכבס?

קול המון כקול שדי. די לחיות בארץ הזאת כדי לעמוד על כל המופך — והמסוכן — שבאמירה העתיקה.

אך מי טייל ספק בקיומו של קול המון — בכיכר, בעיתונים, בכנסת. אפילו בקונצרטים ובמופעים של זמרי רוק ופופ ומה לא. מרוב קול המון כמעט שאין שומעים עוד שום קול אחר במקומותינו, בייחוד בימים אלה. ואם שומעים, אולי אנחנו, מתוכנתיים מקהלות שכמותנו, אוטי מים אוזנינו אלו.

בשרה העיתונות, כפי שנהוג היה לומר פעם, אינני יכול לחשוב על שום דבר מוצלח יותר של קול המון מן מרגלית. לא שקולו זהה, או אפילו רומה, לקול שדי. די לי בכך שהוא מייצג בעיני את קול המון בהתגלמותו במימצע (מד' יום) זה של העיתונות.

ולא, חלילה, שאני מזלזל באינטליגנציה של דן מרגלית. אדרבה, רק אדם אינטליגנטי כמותו מסוגל היה להיות כך דבר והיפוכו, לייצג כך גם עמדה אחת וגם כל מה שמחוצה לה או סותר אותה, גם את העובדה האומרת דרשני וגם את הדרשן המכחש בעובדות.

ואינו וריזות מופלאה לו לאיש. רגע והנה הוא בחלק זה של המיגרש. ובמיגרשו — הוא כבר מנחם בלהט על שערו של היריב, אם לא על גופו ממש.

אולי זהו סוד קיסמו כמראיין טלוויזיה, ששם נחוצ כישורן נדיר זה לרלג באלגנטיות חביבה כזאת על שתי השעיפים, להתראות כמסכים עימך ואגב כך לקרוץ ליריבך, לקרוץ ליריבך תוך כדי מסירת הכדור לידך.

אולי אלה וכאלה הם בדיוק הכישורים הדרושים לשופט כרוגל. אבל לבעליטור בעי' תונות? עד כה רומה היה עלינו שכאן ורושים

דן מרגלית: קול המון

כישורים אחרים לגמרי. מסתבר שטעינו. או מוטב: מסתבר שגם בדבר זה עלינו להיכנע לקול המון, שאם גם אינו רומה בדיוק כקול שדי, רהיה בכל זאת הקול הקרוב ביותר לזה של חלק מאמצעי-התיקשורת שהיו לאמצעי-מניעה בימינו.

באחרונה הפעיל דן מרגלית את יכולתו המופלאה לומר בשני קולות ברשימה המכוננת כנגד סרבני השרות בשטחים הכבושים — כדרכו — קורא להם בראשית רשימתו בשם "סרבני השרות בצה"ל" (מכבסים את הסרבנים", הארץ, 25.9.88).

תאמרו, והלא יש הברל — ואפילו הברל לא קטן כדומה — בין סרבן שרות בצה"ל לבין סרבן השרות בשטחים הכבושים. ואשיב לכם, שי אינכם יודעים דבר בתחום הלוחמה הפסיכולוגית.

אותה-הספרים לאחרונה, נוצץ תרגומו של אורי אורלב באור יקרות. הלוואי ויכולתי להאמין שישמש למישהו מופת לחיקוי.

כל קצין-מודיעין וזוטרי ישיכלכם כיצד ניתן לה פיצ' ריסאינופורמציה, או "לנגן" על דיעות קרד מות, באמצעות הצגת מה שנראה דומה כאילו היה זהה ממש.

לאחר ניסיון ראשוני זה בטישטוש התחומים, המלווה בניסיון לבלבל את הקורא גם בנושא עמדות מפ"ם ור"ץ בעניין הסירוב לשרת בשטחים הכבושים, מופיע סוף-סוף קול המון מפיו של דן מרגלית. וכה אמר/אומר ההמון: "סרבנות השרות בייחוד צה"ל בשטחים היא תופעה עבריינית בעלת פוטנציאל להתפשט למגפה פוליטית רחבה. זהו ניסיון לקעקע את הכרעת הרוב הדמוקרטי, לפורר את צה"ל ולכפור בעליונות שלטון החוק. במידת-מה הסרבנים הם ניצני הפלאגנות בחברה הישראלית. בכוא היום יהיו דוגמה לחיקוי חמור מצד המתנחלים הקי-צוניים, שיטלו את החוק לידיהם ויקימו לעצמם צבא פרטי, בהסתמך על התקדים של יש נבון ואחרים."

מה אומר ומה אדרב? אפילו בכיכרות עריי הפיתוח שלנו לא היו מסוגלים לנסח את הרברים בצורה מוצלחת ומפוצצת יותר. הרי לכם הקוני סנסוס או, לחילופין, ההסכמה הכללית במיטבם. וכל זה בשם "הרוב הדמוקרטי", "שילטון החוק", כל מה שמגן עלינו מפניהם של "עבריינים" ועבריינות.

אתה קורא את הדברים ושומע את פרץ מחיאת-הכפיים העולה משני קצות המיגרש הפוליטי. משהו אבל לא בדיוק מה שמעך הרצל בעת שחיבר את סיפורו הידוע. שהרי שם — מלאכים וכאן — רק קול המון.

קול שדי? — לא. בהחלט לא. כקול שדי, אם יש לך שדים. שהרי אין כאן גם דבר אחר שהוא בגדר עובדה שאינה שנויה במחלוקת. נכון, לא במיגשי-הדרוגל, גם לא בכיכרות ובשוק מחנה יהודה בירושלים. אבל בקרב משכילים ותלמידים-הכמים ושאר אנשים מן היישוב שאינם חשודים באהדה יתרה לעבריינים ולעבריינות או למי שנוטל את החוק לידיו, כלשון המליצה.

ניקח למשל עניין זה של "רוב דמוקרטי". הרי אפילו תלמיד שנה א' במדעי-המדינה באוניברסיטה יודע שיש דברים שאסור, בהחלט אסור, לרוב הדמוקרטי לכפות על המיעוט הדמוקרטי, שאף לו יש זכויות מסוימות במישטר הדמוקרטי. וכלום סירוב (מדוע, אגב, "סרבנות"? לשרת בגייסות דיכו בשטחים כבושים המוחזקים ביד מדינת כשטיח-כיבוש כלל דבר, על פי החוק הבינלאומי, אינו עשוי להיכלל ביניהם? האם לא שמע דן מרגלית שיש מדינות שבהן פטורים פאציפיסטים מעבודות הצבא ככלל, או שהם חייבים רק בשרות בייחודות לא-קרבניות, כלומר, שאינם נושאות נשק ולפיכך גם פטורות מלהרוג אנשים?)

הגם שהמדובר, במיקרים אלה, אינו במדינות שבהן עשרות אלפי ספילים חברתיים פטורים מכל שרות שהוא רק משום שהם חובשי בית המיררש! אין ספק: הוא עצמו, כלומר דן מרגלית שלנו, שמע גם שמע. אבל קול ההמון המדבר מגורנו, זה כבר דבר אחר לגמרי.

ומדוע בעצם שלא יקומו "סרבני" השרות בשטחים הכבושים ויתבעו לעצמם את הזכות המוענקת לאותן עלוקות מדאורייתא או, להבדיל, לסרבני-המלחמה במתוקנות שבמדינות? כן, אפילו אצל הגויים.

או: משיב קול ההמון שלנו: כיוון שהם אינם ממתנים לשינוי החוק אלא כבר קמים ומסרבים לפני שינויו.

אבל האם שמעתם אייפעס, תלמידי מדעי המדינה וההיסטוריה הקירים שלי, על "רוב דמוקרטי" שמרצונו החופשי העניק זכויות למי עוט הדמוקרטי שלו, כלי שאותו מיעוט יילחם על זכותו זו, אם בדרכי שלום (כמו מסרבי השרות בשטחים שלנו) או בדרכים פחות איסטטיות (מילחמת הצפון נגד הדרום האמריקאי על שיחור העבדים הכושם, או מה שהתרחש בהורו לאחר שיחוררה מעול הבריטים).

לא, לא כל מי שתומך ב"סרבנים" שלנו, ימליץ

באזניהם לנקוט בדרכים אלימות. יתר-על-כן, לפי שעה מעולם לא שמענו גם על מיקרה אחר של אלימות בקרב אותם סרבנים או מסרבים. ואם מעולם לא הפעילו אלימות — מה עשו שזכו מפיו קול השרים שלנו בתואר "תופעה עבריינית"? כנראה מפני ש, בכוא היום יהיו דוגמה לחיקוי חמור.

דוגמה למי? כמובן, משיב קול ההמון, למתנחלים הקיצוניים.

בדיחה? סרבני השרות, סרבני המצפון, הס' רובניקים של מחנה השלום הישראלי, הם שיהיו מופת חיקוי לפלאגנות של כהנא ולווינגר? הלוואי! מופת לאי-אלימות. מופת לסובלנות ולהתחשבות. מופת לנכונותך להיאבק למען עקרונות מוסר נעלים תוך שאתה יוצא בגלוי כנגד "ההסכמה הכללית" האלימה, השקרבנית (אגב, קיראו את מאמרו של אהר-העם).

כי מה הם עקרונות אלה שבשםם הם נכונים גם להחיש בבית-הכלא? ובכן, המדובר בעקרונות שהוכרו כעקרונות מצפוניים במרבית מדינות התרבות שבעולם.

ואלה הם "עבריינית" האמיתיים והמסוכנים של מדינת ישראל? ואלה עלולים לשמש "דוגמה" — "בבוא היום" — למחתרות של מטמיני פצצות ורצחי ראשי ערים ואנשים אחרים חפים מפשע, פרובוקטורים מזוינים המתיישבים בערים ובכפרים לאלהם ומשוטטים בדרכים במגמה "לאבטח" אותן טוב יותר משעושה זאת צבאה הלגיטימי של המדינה.

האין דן מרגלית שלנו יודע את כל אלה? האמינו לי, הוא יודע היטב. אבל הוא סומך על השרים שלו, קרי: קול ההמון שלו, שלא יידע. נתן זך

סיפורי אמנות

מיפעל של אהבה

דויד גלעד

מסילות באמנות: 82 ציורים ישראליים הוצאת יבנה

סיפרו של לודו (ראה רשימתו של שלמה שבא בשבוע שעבר) מציע הזדמנות טובה לפרוע חוב ישן לאלבום אמנות נוסף, פרי עטו של דויד גלעד, שכבר מונח על שולחני זה זמן רב, ממתין לתורו (הה, הפוליטיקה, הפוליטיקה). בישראל, כבאצרות רבות אחרות, המיפעלים המרשימים ביותר בתחום התרבות הם רווקא פרי עמלם של יחידים. מי היה מאמין שאיש אחד — אליעזר כגן — יחיד ובאין עוזרים, יתרגם לע"ב רית את כל שבעת כרכי האפוס הפרסי, השואה ואמה (60,000 בתי שיר: שיש אחד — אברהם יבין — יישא על גבו במשך שנות-ידור את משהא של "הספריה לעם" של עם עובד, אחד המיפעלים

משה גת: חיתוך עצ

המפוארים בספרות התרגום בישראל (אגב, האם זכה כבר בפרס טשרניחובסקי?), ושאישי אחר, ישראל הר, חרף התנגדרויות והסתייגויות, יישא בתורחה של הוצאת תרמיל עד לקו ה-200. את מיבצע הקאמיקאזי של יוסי קריים בפרוזה שלו ואת חובה של הספרות העכשווית ליעקב כסר, עורך עמח 77, כבר הוכרנו בהזדמנויות אחרות.

מיפעלים ממין אלה צומחים — יפה ציין זאת שלמה שבא — מאהבות וממשוגעים לרבר (כיצד באמת יכולתי לשכוח להזכיר, בהק' שר זה, את גבריאיל טלפיר?). גם מיפעלו של דויד גלעד הוא פרי אהבה, לא יוזמתה של הוצאה

לאור או קרן-תרבות, שלא לדבר על משרד-החיי נוד-התרבות שלנו, העסוק עדיין בהפצת האמנה הפלסטינית... אדרבה, אני מתאר לעצמי כמה מזמנו ומכספו שלו השקיע דויד גלעד כדי להביא את הדפסת סיפרו זה לידי גמר.

בהקדמתו של הד"ר גרעון עפרת מתואר דויד גלעד כ"איש החושב אמנות" — כאן אני מרשה לעצמי להסתייג, אם אכן היה בכונות המבקר להבחין בין האיש שאוהב אמנות לבין זה שחור שב את מחשבתה. אם אמנם לא רק כאן בדבריו, מיהר גרעון עפרת לתקן את המעוות בתארו את מחבר הספר כ"מוסר תרבותי, מסוג אותם מוסדות ההולכים ונפסדים מחברתנו". יפה כתב עפרת גם כי "זמניות הארעית כל-יך של העיתון לא מנעה מהם (ממוסדות תרבות מסוגו של דויד גלעד) מלנסוק מעל לרגע אל רוחניות, אשר רק קומץ מעיתוני העבר ידעוה". שכן, בחברה שבה ע"י תונאי האמנות הפכו... לכדני סופשבו, לממי ליציפנאי ולמקור רכילות, עולה פעילותו של דויד גלעד כעשייה תרבותית שרוח-ילב ורוח-בי דעת פוגשים בה זה את זה."

82 פרקים בספר. 82 פרקים שהם 82 "סקירות" (הוא עצמו מתעקש לקרוא להן "סקירות" ולא "ביקורות"), אבל "סקירות" שהן ציור-דיקון אמ' נותנים: מברוך אגריי היריד שגלעד מבקר אצל מיטת גסיסות בבית-החולים אסותא בת-יאביב, עבור דרך שמשון הלוצמן (אחרון הבהמיניים)

קליד סילארד: עירום

ודויד הנדלר — הידידים הבלתי-נשכחים — ועד לרגי' וסטון הנשכח, שאובדנו לתרבות היש-ראלית העכשווית הוא בבחינת אבדה שאינה חוזרת. אפילו נחמיה שטנצל הוותיק — השרוי "בין נדבכי הקיר שעליו חקוקה ההיסטוריה של תל-יאביב ושל הציור בה" — נגאל כאן מאל-מוניותו האכזרית.

גלעד עצמו מתנצל, שמא יאשימו את כחירתו כ"נעדרת קרמנחה או אף שרירותית". אל דאגה: גם באהבה אין לכאורה "קו מנחה". אף היא, כסבורים היינו עד שהעמידנו פרויד על טעותנו, "שרירותית". ואף על פי כן צא וראה איזו פירות הביאה "שרירותית" זו לעולם.

אשר לטענתו של עפרת כי גלעד מתמקד באמנים בעלי המסורת האירופית, ובעיקר הצר' פתית, שבציור הישראלי ונמנע "מלפגוש את האמריקאים" — הרי טענה זו צריכה להיות מופנית לאותה אמנות ישראלית עצמה שבה עוסק גלעד, אליה ואל דורה/דורותיה, יותר מאשר אל הכותב שאינו עוסק באמנות העכש' ווית.

"אם יצרפו אייפעס יחד את המידע, את העוב' דות, התיאורים, האפיוזרות, פכים קטנים ופרטים גדולים שבפירוקי ספר זה, הם יוכלו לשמש תרומה לגיבוש תולדות הציור הישראלי", נאמר כאן בהקדמה.

אמת ויציב.

יתר-על-כן, שום חוקר של תולדות הציור היש-ראלי לא יוכל עוד להרשות לעצמו להתעלם ממפעל-החיוור, המשתרע על פני שנות אהבה רבות כל-יך, של דויד גלעד.